

OTÁZKY Z MORÁLKY

- 1) **a) Morálne aspekty života človeka**
Definícia a druhy morálky?
b) Skutki
Skutok človeka a ľudský skutok? Rozdelenie ĽS? Hodnotenie ĽS – 3 kritéria? Predmet skutku?
- 2) **a) Svedomie**
Definícia svedomia? Druhy svedomia?
b) Čnosti
Definícia čnosti? Druhy čnosti?
- 3) **Hriech.**
Definícia hriechu? Rozdelenie hriechov a ich následky? Sedem hlavných hriechov?
- 4) **1. Prikázanie**
Znenie prikázania? Klaňanie sa Bohu – definícia? Druhy adorácie?
Modlitba – definícia? Druhy?
Hriechy proti 1.prikázaniu – ich definícia a rozdelenie?
Povera, modloslužba, veštenie, čarovanie, špiritizmus, hypnotizmus, svätokrádež
- 5) **2. Prikázanie**
Znenie prikázania? Hriechy proti 2.prikázaniu – ich definícia a rozdelenie?
Neúctivé vyslovovanie Božieho mena, Bohorúhanie, Zlorečenie, Krivá prisaha
3. Prikázanie
Znenie prikázania? Tri významy nedele a sviatkov?
Cirkevný príkaz – koho nezaväzuje? Koho ospravedlňuje? Prikázané sviatky?
4. Prikázanie
Znenie prikázania? Povinnosti detí voči rodičom a predstaveným? Povinnosti občanov voči štátu?
- 6) **5. Prikázanie**
Znenie prikázania? Čo hovorí náuka Cirkvi? Hriechy proti 5.prikázaniu – ich definícia a rozdelenie?
Škodenie si na zdraví, Samovražda, Sterilizácia, Vražda - kvalifikovaná, interrupcia, Eutanázia, Iné
- 7) **6. a 9. Prikázanie.**
Znenie prikázania? Dva základné ciele sexuality človeka?
Hriechy proti 6.a 9. prikázaniu – ich definícia a rozdelenie? Vnútorne hriechy proti čistote?
Vonkajšie dokonalé hriechy: *Smilstvo – jednoduché a kvalifikované*
Onánie, Znásilnenie, Sexuálna zvrátenosť – druhy
Praktické usmernenie? Rozvody?
- 8) **7. a 10. Prikázanie.**
Znenie prikázania? Spôsoby nadobúdania vlastníctva?
Hriechy proti 7. a 10. prikázaniu – ich definícia?
Krádež, Lúpež, Vykorišťovanie, Úžera, Poškodzovanie
Náhrada škody???
- 9) **8. Prikázanie.**
Pravdovravnosť? Hriechy proti 8. prikázaniu – ich definícia? *Klamstvo, Ohováranie, Osočovanie*
Zjaviť chyby bližneho – dovolené a nedovolené prípady?
- 10) **Cirkevné prikázania**
Vymenovať ich a bližšie špecifikovať?

Definícia a druhy morálky:

*** Skúma ľudské skutky vo svetle nadprirodzeného Božieho zjavenia ***

Kresťanská morálka - skúma vzťah ľudských skutkov k nadprirodzenému (poslednému) cieľu - spáse, vo svetle nadprirodzeného zjavenia – rozum je tu osvietený vierou.

Prirodzená m. (Etika) - skúma vzťah ľudských skutkov k prirodzenému cieľu – prirodzený rozum.

Morálka nám ukazuje, **AKO SA MÁ ČLOVEK SPRÁVAŤ**, aby dosiahol cieľ – večný život.

SKUTKY

Skutky chápeme ako činy na dosiahnutie cieľa.

Podľa schopnosti uvedomovania si svojho činu rozdeľujeme skutky na dve kategórie:

1. Skutok človeka

Je to **skutok spoločný so skutkami živočíchov**. Koná ich človek bez účasti rozumu a slobodnej vôle, napr.: biologické potreby vykonávané v spánku, opitosti, pod vplyvom drog...

2. Ľudský skutok

Je to **skutok vlastný len človekovi**. Je vykonaný za účasti rozumu a slobodnej vôle. Rozum poznáva a vôľa sa slobodne rozhoduje pre alebo proti. Človek je za čin zodpovedný!!!

ROZDELENIE ĽUDSKÝCH SKUTKOV

1. Vnútorne skutky	-	duševné	(meditácia, úvahy, predstavy...)
2. Vonkajšie skutky	-	prejavujú sa navonok	(pracovať, spievať, postiť sa...)
3. Dobré skutky	-	súladi s normou mravnosti	(úcta k rodičom...)
3. Zlé skutky	-	sú v protiklade s normou mravnosti	(krádež, vražda...)

HODNOTENIE ĽUDSKÝCH SKUTKOV

Hodnotenie (morálnosť) ľudských skutkov závisí od troch kritérií:

1. PREDMET

Je to vec, ktorú rozum poznáva a vôľa za ňou smeruje, alebo sa od nej odvracia (pomoc, krádež...)

+

2. ÚMYSEL

Je to snaha vôle skutok vykonať, alebo nevykonať.

+

3. OKOLNOSTI

Prispievajú k zvýšeniu morálneho dobra alebo zla ľudského skutku (napr.: množstvo, ktoré bolo ukradnuté, postavenie osoby)

Pre morálne (mravne) dobrý skutok musí platiť, aby všetky 3 princípy BOLI DOBRÉ !!!

PREDMET SKUTKU

Je to vec, ktorú človek svojím rozumom poznáva a potom vôľa za ňou smeruje, alebo sa od nej odvracia.

Predmet skutku môže byť:

1. DOBRY	(modlitba, almužna, vznešená myšlienka, pomoc...)
2. ZLY	(lož, osočovanie, vražda, podvod...)
3. INDIFERENTNY	(spánok, prechádzka, spev)

Nemožno ospravedlniť nijaké zlo, vykonané s dobrým úmyslom!!! Cieľ neospravedlňuje prostriedky!!! Neplatí, že „účel svätí prostriedky“.

Nikdy nie je dovolené voliť zlé prostriedky na získanie dobra!!!

Definícia svedomia:

Je vnútornou normou mravnosti. Je Boží hlas v našom vnútri.

Druhy svedomia *372**

1. MORÁLNE SVEDOMIE – predstavuje ideálny stav. Človek jasne rozlišuje dobro – ktorého sa drží a zlo – ktoré odmieta.
2. ŠIROKÉ a OTUPELÉ – je to trvalý duševný stav morálnej bezcitnosti. Človek si veľmi ľahko ospravedľňuje mravné priestupky a zakrýva vinu.
3. ÚZKOSTLIVÉ – je to vnútorný hlas ľudí, ktorí vidia hriech skoro vo všetkom, aj tam, kde sa o ňom nedá ani hovoriť. Ináč sa mu hovorí aj škrupulózne svedomie.

ČNOSTI**Definícia čnosti:**

Čnosť je trvalá a stála dispozícia konať dobro.

Čnosti poznáme:

1. ĽUDSKÉ (prirodzené) – Tieto čnosti zdokonaľujú ľudský charakter a získavame ich cvičením a praxou. Poznáme 4 ľudské čnosti:
Rozvážnosť + Spravodlivosť + Statočnosť + Miernosť
2. BOŽSKÉ (nadprirodzené, vliate) – sú Bohom vliate schopnosti žiť kresťansky podľa vzoru JK. Božské čnosti sa strácajú ťažkým hriechom. Ožijú znova pri ospravedlivení a obrátení.
Poznáme 3 božské čnosti: **Viera + Nádej + Láska**

Definícia hriechu:

Hriech je vedomé a dobrovoľné prestúpenie Božieho zákona.

Pod výrazom „Boží zákon“ rozumieme **každý, vo svedomí zaväzujúci zákon** = ľudský + božský.

Hrešiť môžeme okrem skutkov aj myšlienkami, slovami, žiadosťami a zanedbávaním dobra.

ZÁKLADNÉ ROZDELENIE HRIECHOV**1. DEDIČNÝ hriech**

Je to stav odlúčenia od Boha, spôsobený prvým hriechom, ktorý nesieme po Adamovi ako hlave celého ľudského pokolenia.

2. ŤAŽKÉ (smrteľné) hriechy

Skutok musí spĺňať súčasne 3 kritériá:

- predmetom skutku je **vážna vec** (*predmet skutku je ťažko hriešny*)
- je spáchaný **s plným vedomím**
- je spáchaný **so slobodným súhlasom**.

Odpustenie ťažkého hriechu môžeme dosiahnuť iba prijatím sviatosti zmierenia!!!

Smrteľný hriech má za následok:

- zbavuje človeka posväcujúcej milosti,
- spôsobuje vylúčenie z Božieho kráľovstva, v prípade smrti v tomto stave,
- pripravuje nás o zásluhy, ktoré sme si v stave milosti posväcujúcej nadobudli,
- zneschopňuje nás získať si nové zásluhy dobrými skutkami, kým sviatosťou zmierenia nezískame opäť stav milosti

3. ĽAHKÉ (všedné) hriechy

Všedný hriech človek spácha, keď chýba niektoré kritérium ťažkého hriechu. Teda:

- alebo ide o **nezávažnú vec**
- alebo je skutok spáchaný **bez plného vedomia**
- alebo je skutok spáchaný **bez úplného súhlasu**

Odpustenie ľahkého hriechu môžeme dosiahnuť aj ľútosťou bez sviatostného zmierenia!!!

Všedný hriech má za následok:

- nezabavuje človeka posväcujúcej milosti, ani ju nezmenšuje
- zasluhuje časné tresty, ale nie zatratenie
- pozvoľna robí náchylnými na spáchanie smrteľného hriechu.

Sedem hlavných hriechov

- Pýcha** - je to nezriadená túžba po vlastnej nadradenosti.
- Lakomstvo** - nezriadená túžba po materiálnych hodnotách
- Smilstvo** - nezriadená túžba po sexuálnych zážitkoch.
- Závisť** - zármutočnosť z toho, že bližný má viac hmotných, alebo duševných hodnôt.
- Obžerstvo** - nezriadená túžba po jedle a nápoji. Jedlo a pitie sa stáva posledným cieľom.
- Hnev** - náruživosť, ktorá sa prejavuje krikom, urážkami a násilnými skutkami a pod.
- Lenivosť** - dobrovoľná nechúť k plneniu povinností

Ja som Pán Boh tvoj, nebudeš mať iných bohov okrem mňa, aby si sa im klaňal.

Klaňanie sa Bohu (adorácia)

Je to úkon, ktorým uznávame vznešenosť niekoho a našu podriadenosť voči nemu.

Druhy adorácie:

- a) Latria - patrí iba Bohu, Ježišovi a Duchu Svätému.
- b) Hyperdúlia - patrí iba Panne Márii
- c) Dúlia - patrí svätým v nebi

Modlitba

- Je to rozhovor s Bohom. Je to pozdvihnutie mysle k Bohu.

Druhy modlitby:

Modlitba chvály + Modlitba ďakovania + Modlitba prosby + Modlitba odprosovania

HRIECHY PROTI 1. PRIKÁZANIU

1. Povera

Je to pochybený kult pravého Boha.

a) Povera prehnaneho kultu

Kladie dôraz na nepodstatné veci *(presný čas modlitby, jej spôsob a miesto...)*

b) Povera falošneho kultu

Kult pravého Boha, ale falošným spôsobom *(falošné zázraky, zjavenia a relikvie...)*

2. Modloslužba

Je to falošný náboženský kult, ktorým namiesto Stvoriteľa, ľudia uctievať tvorov a stvorené veci.

Modla - je všetko to, čo vo svojom živote kladíme na prvé miesto.

3. Veštenie a čarovanie

Veštenie - Snaha človeka poznať tajomné veci *(prítomné, minulé, ale aj budúce).*

Čarovanie - Snaha dosiahnuť vonkajší účinok nedosiahnuteľným prirodzeným spôsobom:

- a) pomocou zlého ducha – **čierna mágia**
- b) pomocou prirodzených prostriedkov - napr.: magnetických, alebo hypnotických síl – **biela mágia**

4. Špiritizmus a hypnotizmus

Špiritizmus - Je snaha vyvolať duchov zosnulých ľudí pre poznanie tajomných vecí.

Hypnotizmus - druh spánku, v ktorom je médium vo veľkej sugestívnej moci hypnotizéra. Môže sa použiť len na dobrý cieľ. Hrozí tu nebezpečenstvo zneužitia človeka ako média posthypnotickým rozkazom.

5. Svätokrádež

Je to nedôstojné zaobchádzanie so svätou vecou.

- **Osobná** - je to poškvrnenie posvätnej osoby *(sám, alebo iní...)*
- **Miestna** - zneuctenie posvätného miesta *(kostoly, kaplnky, cintoríny...)*
- **Vecná** - nedôstojné zaobchádzanie so svätými a posvätnými vecami *(hostie...)*

Nevezmeš meno Božie nadarmo.

1. Neúctivé vyslovovanie Božieho mena

Je to zbytočné a bez patričnej úcty vyslovovanie Božieho mena.

2. Bohorúhanie

Je to snaha zneuctiť a potupiť Božiu česť a svätosť Božieho mena.

Definujeme to ako **potupenie Boha**.

3. Zlorečenie

Je to zvolávanie zla na iného človeka za použitia Božieho mena

4. Krivá prísaha

Je volanie Boha za svedka na potvrdenie vedomej nepravdy. Krivá prísaha je vždy ťažkým hriechom.

3. PRIKÁZANIE

Spomni, aby si deň sviatočný svätil.

3 významy nedele a sviatkov:

1. **Náboženský význam** - aby človek zo svojho času, venoval z neho nejakú časť na Boží kult.
2. **Mravný význam** - chrániť sa pred vyčerpaním.
3. **Osobný a sociálny význam** - upevniť rodinné a príbuzenské vzťahy.

Nedel'ná povinnosť

„V nedeľu a v prikázané sviatky sú veriaci povinní zúčastniť sa na celej sv. omši.“

Tí, čo si vedome a dobrovoľne neplnia túto povinnosť, dopúšťajú sa ťažkého hriechu.

Koho nezaväzuje povinnosť nedeľnej účasti na svätej omši?

Tých, ktorí nie sú pokrstení, + ktorí neužívajú rozum + ktorí ešte nemajú 7 rokov.

Ospravedlňujúce príčiny od povinnosti účasti na svätej omši:

- Nemožnosť fyzická a morálna + neodkladné cestovanie + po nočnej smene ak je ťažko bdieť a nie je iná svätá omša + pri pobytoch na dovolenkách a chatách, pokiaľ nie je možné zúčastniť sa sv. omše príslušného obradu
- služba chorým + služba spoločnosti (*hasiči...*) + pomoc pri živelných pohromách + starostlivosť o malé deti, ak sa nedá pri nich vystriedať

Povinnosť možno splniť už v predvečer (vo vigíliu) nedele alebo sviatku.

Povinnosť svätých prikázané sviatky

1. Narodenie Ježiša Krista; 2. Zjavenie Pána; 3. Nanebovstúpenia Pána; 4. Najsvätejšieho Kristovho Tela a Krvi; 5. Bohorodičky Panny Márie; 6. Nepoškvrnené počatie Panny Márie; 7. Nanebovzatie Panny Márie; 8. Všetkých svätých; 9. Svätých apoštolov Petra a Pavla

4. PRIKÁZANIE

Cti svojho otca i svoju matku!

Povinnosti detí voči rodičom a predstaveným

- Kým dieťa žije v dome svojich rodičov, **má poslúchnuť** každú ich žiadosť.
- Poslušnosť voči rodičom **prestáva osamostatnením** sa detí, ale **neprestáva úcta a láska**, ktorú musia mať k nim vždy.
- Deti majú **poslúchať aj rozumné príkazy svojich učiteľov a vychovávateľov**. Ale ak je dieťa vo svedomí presvedčené, že je morálne zlé poslúchnuť daný rozkaz, nemá sa ním riadiť.

Povinnosti občanov voči štátu

- Povinnosťou občanov je **spolupracovať** s občianskou mocou na budovaní spoločnosti.
- Občan je vo svedomí viazaný **neriadiť sa predpismi ktoré by boli v rozpore** s požiadavkami morálneho poriadku. „Boha treba viac poslúchať ako ľudí“ (Sk 5, 29).

Nezabiješ!

Náuka Cirkvi = Kongregácia pre učenie viery:

"*Ľudský život je posvätný*, pretože od svojho začiatku obsahuje v sebe Božie stvoriteľské pôsobenie. Sám Boh je Pánom života od jeho počiatku až do konca: nikto a za žiadnych okolností si nemôže prisvojiť právo priamo zničiť ľudskú bytosť".

Piate prikázanie nám ukladá vážiť si a chrániť ľudský život od počatia až po prirodzenú smrť.

HRIECHY PROTI 5. PRIKÁZANIU**1. Škodenie si na zdraví**

- a) Narkománia - Užívanie narkotických prostriedkov, na škodu svojho zdravia.
- b) Nadmerné užívanie alkoholu - človek sa dočasne zbavuje užívania rozumu.
- c) Fajčenie - Škodenie na zdraví sebe aj druhým.

2. Samovražda

- a) Priama - Človek svojím úmyslom smeruje ku skoncovaniu so svojím životom
- b) Nepriama - Nepriamo si poškodzuje život človek takou činnosťou, ktorá sama o sebe nie je zlá, ale je životu a zdraviu nebezpečná.

3. Sterilizácia

Umelý zákrok, ktorého výsledkom je, že sa muž alebo žena stanú neplodnými.

- a) Priama - Ak je neplodnosť zámerná. Táto nikdy nie je dovolená
- b) Nepriama - Ak je neplodnosť vedľajším účinkom.

4. Zabitie nevinného človeka – VRAŽDA

Je to násilné vyhasenie ľudského života nevinného človeka iným človekom. (Priama a nepriama...)

KVALIFIKOVANÁ VRAŽDA:

- *Svätokrádežná vražda + Otcovražda + Manželovražda*

4.1. Interrupcia

Interrupcia – je to úmyselný zákrok, ktorým sa priamo v živote matky ničí živý plod.

Priamy potrat – nikdy nie je dovolený + nepriamy potrat...

Cirkev trestá tento zločin proti ľudskému životu kanonickým trestom **exkomunikácie**.

5. Eutanázia

Bezbolestné ukončenie života na vlastnú žiadosť.

Život sme si však sami nedali, preto nemáme právo rozhodovať ani o jeho ukončení !!!

a) Priama eutanázia

Nikdy nie je dovolená !!!

b) Nepriama eutanázia

Môžeme odmietnuť nákladné a nadpriemerné prostriedky na záchranu života. Nechce sa tým spôsobiť smrť, iba sa prijme, že jej nemožno zabrániť.

Iné hriechy proti 5. prikázaniu

Vojna, Genocída, Súboj, Bitka, Týranie zvierat, Terorizmus, Mučenie

Nezosmilniš.

Nebudeš žiadostivo túžiť po manželke svojho blížneho.

Katechizmus hovorí, že sexuálna stránka človeka je od Boha: „*Plodte a množte sa*“ + zdôrazňuje, že sexualita nie je zameraná len na prenášanie života, ale aj na vytvorenie spoločenstva medzi mužom a ženou, ktoré má tvoriť základ rodiny: „*Muž opustí svojho otca i svoju matku a prilipne k svojej manželke a budú jedným telom*“.

Z predchádzajúceho nám vyplývajú dva základné ciele sexuality človeka dané Bohom:

1. Podávanie (prenášanie) života.
2. Hlboká jednota muža a ženy v manželstve.

1. VNÚTORNÉ HRIECHY PROTI ČISTOTE:

Sú to všetky nečisté myšlienky a predstavy nejakej veci zo sexuálnej oblasti. (*dôležitý je úmysel!!!*)

2. VONKAJŠIE DOKONALÉ HRIECHY PROTI ČISTOTE:**a) Smilstvo****JEDNODUCHÉ**

Je sexuálna akcia slobodného muža so slobodnou ženou mimo manželstva.

- ❖ **Konkubinát** - pretrvávajúci stav smilstva 1 muža s 1 ženou, ktorí väčšinou spolu bývajú a tak napodobňujú manželský stav. (*nemôžu dostať rozhrešenie*)
- ❖ **Prostitúcia** - verejné smilstvo za peniaze alebo pre sex. radosť. (*nemôže dostať rozhrešenie*)
- ❖ **Pornografia** - skutočné alebo predstierané pohlavné úkony sa zámerne ukazujú iným osobám. (*nemôže dostať rozhrešenie*)

KVALIFIKOVANÉ

Je dokonalá sexuálna akcia, v ktorej okrem čnosti čistoty sa porušuje ešte iná čnosť.

- ❖ **Cudzoložstvo** - Keď dvaja partneri, z ktorých je aspoň jeden zosobášený, majú medzi sebou sexuálnu akciu, hoci aj chvíľkovú. (manželská nevera)
- ❖ **Krvismilstvo** - intímne styky medzi pokrvnými príbuznými.
- ❖ **Svätokrádežné smilstvo** - svätokrádež môže byť:
 - Osobná – tento hriech pácha Bohu zasvätená osoba
 - Miestna – alebo sa tento hriech pácha na zasvätenom mieste
 - Vecná – zneužitie posvätných vecí na sexuálny hriech
 (*zvádzanie pri spovedi zo strany kňaza – exkomunikácia*)

b) Onánia (masturbácia)

Je úmyselné dráždenie pohlavných orgánov s cieľom vyvolať pohlavnú rozkoš.

c) Znásilnenie - je to sexuálna akcia proti vôli jednej stránky.**d) Sexuálna zvrátenosť** - Je to sexuálna žiadostivosť iným smerom a spôsobom ako u normálnych ľudí.
Druhy: Pedofília, Gerontofília, Fetišizmus, Sadizmus, Homosexualita**PRAKTICKÉ USMERNENIA**

Sexuálna akcia musí vyjadrovať vzájomnú lásku!!! Keby osobné zjednotenie malo byť iba počas akcie, bola by to lož. **Miesto má byť súkromné.** Konať to na verejnosti pred druhými je ťažký hriech.

ROZVODY...

Pán Ježiš nástojil na pôvodnom úmysle Stvoriteľa, ktorý chcel, aby bolo **manželstvo nerozlučiteľné.** Medzi pokrstenými „platne uzavreté a zavŕšené manželstvo nemôže byť rozviazané nijakou ľudskou mocou a z nijakého dôvodu, iba smrťou“.

**Nepokradneš.
Nepožíadaš majetok blízneho svojho.**

SPÔSOBY NADOBÚDANIA VLASTNÍCTVA (AKO?)

1. Nájdenie

Privlastnenie veci, ktorá mala, alebo ešte má vlastníka. Predmet nájdenia môže byť trojakého druhu:

- ❖ **Poklad** - cenná vec, ktorej vlastníctvo nikto pre seba. nemôže dokázať. Poklad patrí tomu, kto ho našiel. Ak na svojom pozemku - celý, ak na cudzom - polovica majiteľovi pozemku.
- ❖ **Opustená vec** - vec, ktorú vlastník dobrovoľne zanechal. Patrí tomu, kto ju prvý zaujal.
- ❖ **Stratená vec** - je nedobrovoľne zanechaná vec, preto ostáva vo vlastníctve majiteľa. Nálezca je povinný hľadať vlastníka snahou primeranou veľkosti hodnoty veci.

2. Zveľadenie hodnôt

Keď vec nadobúda prírastkom alebo prídavkom väčšiu hodnotu. (*rastliny prinesú plody...*)

3. Práca

Práca je najdôležitejší spôsob nadobúdania vlastníctva.

4. Zmluvy

Je to súhlas dvoch alebo viacerých subjektov o prenesení vlastníctva.

5. Darovanie + Kúpa – predaj + Hra

HRIECHY PROTI 7. A 10. PRIKÁZANIU

1. Krádež

Je tajné odcudzenie veci vlastníkovi, ktorý s tým nesúhlasí. Pri krádeži vlastník nevie, že sa mu robí škoda. Prípady v ktorých sa to nehodnotí ako krádež:

- spravodlivosť (*manželka zoberie manželovi, ktorý sa nestará o rodinu peniaze na obživu rodiny*)
- v krajnej núdzi (*vtedy sú všetky veci spoločné*).

2. Lúpež

Je krádež spojená s použitím násillia alebo jeho hrozby. Pri lúpeži vie, že sa mu robí škoda, alebo je pri tom, ale nemôže tomu pre násillie zabrániť.

3. Vykorišovanie

Odopretie zaslúženej mzdy alebo jej spravodlivej výšky za vykonanú prácu. Je do neba volajúci hriech.

4. Úžerníctvo

Požičiavanie za neprimeraný úrok.

5. Poškodzovanie

Druhému spôsobuje škodu na vonkajších dobrách a pritom nemá z toho žiaden osoh.

NÁHRADA ŠKODY JE NEVYHNUTNÁ K SPÁSE A K ODPUSTENIU HRIECHOV.

Tí, čo sa priamo zmocnili cudzieho vlastníctva, sú povinní ho vrátiť alebo dať rovnocennú náhradu ak vec už zanikla, a takisto nahradiť aj výnos a výhody, ktoré by bol z neho majiteľ oprávnené získať.

Nebudeš krivo svedčiť proti svojmu blížnemu.

Ôsme prikázanie zakazuje klamať a prekrúcať pravdu vo vzťahu k druhým. Tento morálny predpis vyplýva z toho, že Boh je pravda a chce pravdu.

Pravdovravnosť

Je to čnosť, ktorá vedie človeka k tomu, aby vravel len to, čo je pravdivé.

HRIECHY PROTI PRAVDE**1. Klamstvo (lož, luhanie)**

Klamať znamená hovoriť alebo konať proti pravde s cieľom uviesť do omylu, aby získal nejaké dobro, alebo škodil blížnemu.

2. Ohováranie

Kto bezdôvodne odhaľuje skutočné tajné chyby a previnenia blížneho osobám, ktoré o nich nevedia

3. Osočovanie

Kto nespravodlivo porušuje dobrú povesť blížneho vedomým zjavovaním nepravdivých chýb o ňom. Kto na iného chyby vymýšľa alebo ich zveličuje a potom ich o ňom rozširuje.

Na vážnosť hriechu ohovárania a osočovania vplývajú aj niektoré okolnosti: *veľkosť hriechu, ktorý je predmetom reči; vážnosť osoby, ktorá rozpráva (vážený človek viac poškodí na povesti ako „známy táraj“); vážnosť ohováraného a osočovaného.*

Kedy je dovolené zjaviť chyby blížneho:

- Napr.: keby sa nehodný človek dostal do úradu, v ktorom jeho tajný hriech by bol na škodu spoločnosti a spoločnému dobru.

Kedy nie je dovolené zjaviť chyby blížneho:

- Spovedné tajomstvo je posvätné a pod nijakou zámenkou sa nemôže prezradiť. Preto spovedníkovi je zakázané prezradiť nejakú kajúcnika slovami alebo akýmkoľvek iným spôsobom a z akéhokoľvek dôvodu.“
- Úradné tajomstvá, ktorými sú viazaní napríklad politici, lekári a právnici, alebo dôverné informácie zverené pod pečatou tajomstva, sa majú zachovávať, okrem výnimočných prípadov, v ktorých by zachovanie tajomstva spôsobilo veľmi ťažké škody, ktorým by sa mohlo vyhnúť iba vyzradením pravdy.

Právo na česť a dobrú povesť

Z dôstojnosti ľudskej osobnosti vyplýva, že každý človek má právo na česť a dobré meno. Aj mŕtvy má právo na dobrú povesť.

Počet cirkevných zákonov nie je vždy rovnaký. Mení sa podľa krajov, diecéznych zvyklostí a podľa naliehavosti určitej doby.

1. V NEDEĽU A PRIKÁZANÝ SVIATOK SA ZÚČASTNIŤ NA SVÄTEJ OMŠI.

Pozri 3. prikázanie Desatora.

2. ZACHOVÁVAŤ PRIKÁZANÉ DNI POKÁNIA.

Zachovať dni pokánia možno konaním:

1. **Skutok kajúcnosti** - odopretie si niečoho nehriešneho, čo mám rád (*mäsitý pokrm, sladkosti, zábava, TV, alkohol a pod.*).
2. **Skutki nábožnosti** - účasť na „*nepovinnnej*“ svätej omši (vo všedný deň); účasť na pobožnostiach (ruženec a krížová cesta,...); čítanie Svätého písma, opakovanie katechizmu a pod.
3. **Skutki lásky k blížnemu** - návšteva chorých a ich opatera, návšteva cintorína a modlitba za zosnulých, hmotne pomôcť chudobným...

Dni pokánia záväzné pre celú Cirkev sú tieto:

1. Popolcová streda a Veľký piatok. Ich podstatné zachovanie zaväzuje ťažko.
2. Jednotlivé piatky v roku (*pokiaľ na piatok nepripadá prikázaný sviatok - slávnosť*).

Pôstna prax

Prísny pôst dovoľuje iba jedno jedlo cez deň dosýta, ale nezakazuje si ráno a večer niečo zjesť.

Zdržanlivosť od mäsitých jedál zakazuje jesť mäso; nie však vajcia, mliečne produkty alebo čokoľvek z tuku zvierat. Zákon viaže tých, čo dovŕšili 14. rok veku.

Zákon pôstu viaže od **plnoletosti**, teda od završeného 18. roku veku do začatia 60. roku veku.

Eucharistický pôst

Je to svojím spôsobom tiež kajúci skutok ako každé odriekanie, ale jeho cieľom je vzdať úctu Eucharistii.

Eucharistický pôst znamená, že aspoň jednu hodinu pred svätým prijímaním sa máme zdržať akéhokoľvek pokrmu a nápoja (okrem vody a liekov).

3. ASPOŇ RAZ V ROKU SA VYSPovedAŤ A VO VELKONOČNOM OBDOBÍ PRIJAŤ OLTÁRNU SVIATOSŤ

Sviatosť zmierenia všetkým, ktorí po krste ťažko zhrešili, je potrebná k spáse a sú to povinní urobiť nielen v hodine smrti, ale občas aj počas života.

4. UZATVÁRAŤ MANŽELSTVO PRED TVÁROU CIRKVI

Veriaci sú povinní, pokiaľ sa rozhodli žiť v manželstve, uzatvárať sviatostné manželstvo v Božom chráme pred tvárou Boha a cirkevného spoločenstva. V bežnej reči to znamená „mať cirkevný sobáš“.

5. PODPOROVAŤ CIRKEVNÉ USTANOVIZNE

Veriaci sú povinní prispievať, každý podľa svojich možností, na hmotné potreby Cirkvi. Konkrétne ide predovšetkým o apoštolát, starostlivosť o Božie chrámy, o potreby farnosti, o charitatívnu činnosť, katolícku tlač a iné katolícke média, pomoc pri udržiavaní čistoty chrámu a podobne.